BIBLIOTEKARZ PODLASKI
2/2021 (LI)
<https://doi.org/10.36770/bp.616>
ISSN 1640-7806 (print) ISSN 2544-8900 (online)
www.bibliotekarzpodlaski.pl

Dorota Krystyna Rembiszewska*

Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa, Polska /

/ Institute of Slavic Studies Polish Academy of Sciences

ORCID: 0000-0003-0339-0879

**Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Inflantczycy.
Łotewsko-Polskie związki literackie, językowe i kulturowe
w XIX i XX wieku”, Rēzekne 13-14 VI 2019 roku.
Sprawozdanie**

International Scientific Conference “Inhabitants of Inflants. Latvian-Polish
Literary, Linguistic and Cultural Associations in 19th and 20th Centuries”,
Rēzekne, 13-14.06.2019. Report

W dniach 13–14 czerwca w Rēzekne (dawniej polska: Rzeżyca) na Łotwie obradowała I Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Inflantczycy. Łotewsko-polskie związki literackie, językowe i kulturowe w XIX i XX wieku”, zorganizowana w ramach programu MNiSW pod nazwą „Regionalna Inicjatywa Doskonałości”, realizowanego w dyscyplinach literaturoznawstwo i językoznawstwo na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku¹. Prócz Katedry Badań Filologicznych „Wschód – Zachód” z tejże uczelni partnerami naukowymi, którzy przygotowali ów projekt, byli: Wydział Edukacji i Wzornictwa Akademii Technologicznej w Rēzekne, Instytut Sławistyki PAN

* Dorota Krystyna Rembiszewska – dr hab., prof. nadzwyczajny w Instytucie Sławistyki Polskiej Akademii Nauk; autorka m.in. książki (z Januszem Siatkowskim) *Pogranicze polsko-wschodniosłowiańskie. Studia wyrazowe* (2018).

¹ Sprawozdanie powstało w ramach projektu MNiSW: „Projekt finansowany w ramach programu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą »Regionalna Inicjatywa Doskonałości« na lata 2019–2022, nr projektu 009/RID/2018/19, kwota finansowania 8 791 222,00 zł”.

w Warszawie i Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku (Dział Naukowy). Personalnie Komitetowi Organizacyjnemu przewodniczyły na równych prawach aż trzy osoby: prof. dr Angelika Juško-Štekele (AT w Rēzekne), dr hab. Dorota Rembiszewska, prof. IS PAN (Warszawa) i prof. dr hab. Jarosław Ławski (UwB, Białystok). Funkcję sekretarzy pełnili: dr Robert Szymula (UwB) oraz mgr Patryk Suchodolski (Książnica Podlaska)². Tłumaczem sesji, w czasie której mówiono po łotewsku, polsku i rosyjsku, była doktorantka UwB mgr Natalia Szabołtas. Konferencję można uznać za znakomity owoc niedawno nawiązanej wielostronnej współpracy naukowej łotewskiego (Rēzekne jako główne miasto Łatgalii) i polskiego (Białystok i Warszawa) środowiska naukowego, przy czym znamienitą rolę w koordynacji działań po stronie łotewskiej odgrywała prof. Angelika Juško-Štekele, współpracująca z prof. Dorotą Rembiszewską i prof. Jarosławem Ławskim po stronie polskiej. W konferencji wzięło udział 23 badaczy, w tym 5 łotewskich, 4 litewskich, 1 ukraiński i 13 polskich (z 4 ośrodków). Zestaw zagadnień, nad którymi radzono, był następujący:

- Pisarze polscy na ziemiach dzisiejszej Łotwy (Inflanty, Kurlandia).
- Łotewsko-polskie interferencje literackie, językowe i kulturowe.
- Obraz Polaka w literaturze łotewskiej i Łotysza w literaturze polskiej.
- Językowe konteksty polsko-łotewskie.
- Wyobrażenia Łotwy i Łotyszy w kulturze polskiej.
- Twórczość i biografia Stefanii Ulanowskiej.
- Polki-pisarki z ziem łotewskich.
- Czasopisma polskie na ziemiach północno-wschodnich (dzisiejsza Łotwa, Litwa).
- Przemiany obszaru kultury łotewskiej w polskich badaniach od XIX do XXI wieku.

Konferencja odbyła się w znakomitych, nowoczesnych pomieszczeniach rezekneńskiego Wydziału Edukacji i Wzornictwa Akademii Technologicznej (ul. Atbrivošanas 115, sale 115, 124). Sesję otworzyła JM Rektor Akademii

² W skład Komitetu Organizacyjnego weszli także: dyr. Jolanta Gadek (Książnica Podlaska im. Ł. Górnickiego); dr hab. Anna Janicka, prof. UwB (Białystok); dr Łukasz Zabielski (Książnica Podlaska im. Ł. Górnickiego); mgr Joanna Godlewska (UwB, Białystok); dr Marcin Bajko (UwB, Białystok); dr Michał Piętniewicz (UwB, Białystok); mgr Natalia Szabołtas (UwB, Białystok); mgr Irena Szewczenko (UwB, Białystok).

Państwowe Polskie Gimnazjum w Rēzekne (Łotwa),
na zdjęciu od lewej: Łukasz Zabielski, dyrektor Walentyna Szydłowska, Jolanta Gadek, Anna Janicka, Patryk Suchodolski, Paweł Wojciechowski, Jarosław Ławski

Technologicznej Pani dr Ivete Mietule, która podkreśliła długą tradycję współpracy z polskimi ośrodkami badawczymi w Poznaniu i Warszawie, wyrażając też nadzieję na kontynuację współpracy z Uniwersytetem w Białymstoku. Z kolei Dziekan Wydziału Filologicznego UwB wyraził pragnienie organizowania wspólnych, cyklicznych sesji, a także podkreślił rolę języków narodowych, łotewskiego i polskiego, w badaniach humanistycznych. Przemawiająca po nim dyr. Jolanta Gadek z Książnicy Podlaskiej wskazała, iż celem kierowanej przez nią biblioteki naukowej jest wspomaganie inicjatyw naukowych i niesienie wsparcia Polakom mieszkającym poza granicami kraju, z których wielu zamieszkuje Rzeżycę i Łatgalię.

Konferencję otworzyła, przypominając znakomitą postać łączącą Łotyszów i Polaków, Stefanię Ulanowską (1839 – ok. 1912), autorkę *Łotyszów Inflant polskich*, prof. Dorota Rembiszewska z IS PAN.

Na zdj. od lewej: mgr Natalia Szabołtas, prof. Dorota K. Rembiszewska, prof. Jarosław Ławski. Fot. ze zbiorów Doroty K. Rembiszewskiej

Po części oficjalnej rozpoczęły się obrady, które prowadzili dr hab. Violetta Wróblewska, prof. UMK i dr hab. Maciej Wróblewski, prof. UMK (Toruń), a następnie dr Artur Malinowski (Odessa) i dr Konrad Szamryk (UwB). W części tej referaty zaprezentowali:

- Dr Angelika Juško-Štekele (AT, Rēzekne, Łotwa), *Daži Vladislava Veriho Latgalē savāko pasaku pievaksta, tulkojuma un publicējumu jautājumi*;
- Doc. dr Artur Malinowski (Uniwersytet Odeski, Ukraina), *Granica tekstu – granice kultury według idei tatarskiej szkoły semiotycznej*;
- Dr hab. Maciej Wróblewski, prof. UMK (Toruń, Polska), *Sąsiedzi z Północy oczami Marii Dąbrowskiej*;
- Doc. dr Barbara Dwilewicz (Uniwersytet Witolda Wielkiego, Litwa), *Sprawy polskie w polskojęzycznej prasie łotewskiej okresu międzywojennego*;
- Dr hab. Dorota Rembiszewska, prof. IS PAN (Warszawa, Polska), *Językowe wyróżniki XIX-wiecznego savoir-vivre'u w opowiadaniu Stefanii Ulanowskiej „Babie lato”*;

- Dr Vladislavs Malahovskis (AT, Rēzekne, Łotwa), *Pola tēls latgaliešu laikrakstos (1920–1934)*;
- Prof. dr hab. Andrzej Baranow (VDU, Litwa, UwB, Białystok), *Anna Kaupuž. Wileńska polonistka rodem z Łotwy*;
- Dr Antra Klavinska (AT, Rēzekne, Łotwa), *Nezinatniski priekšstatī par polu valodu Latgalē*;
- Dr hab. Violetta Wróblewska, prof. UMK (Toruń, Polska), *Ludowe bajki łotewskie w polskich badaniach folklorystycznych*;
- Dr Łukasz Zabielski (Książnica Podlaska, Białystok, Polska), *Zygmunt Gloger – Stefania Ulanowska. Dwa spojrzenia na Inflanty*.

Po dyskusji (godz. 11.00–11.20) kontynuowano obrady w dwóch sekcjach, którym przewodniczyli: Panel Językoznawczo-Kulturoznawczy – doc. dr Barbara Dwilewicz i dr hab. Dorota Rembiszewska, prof. IS PAN; Panel Literaturoznawczy – prof. Andrzej Baranow (VDU, Litwa). Warto podkreślić gorącą temperaturę dyskusji, także tych polsko-litewsko-ukraińsko-łotewskich (najczęściej językim pośredniczącym był w takich razach rosyjski). Pracowity dzień zakończyła kolacja w restauracji „Marijas Kafija”.

Konferencja miała także inny wymiar poznawczy – pozwalała bezpośrednio doświadczyć łotewskiej rzeczywistości. Jeszcze w jej przeddzień (12 VI) badacze z Książnicy Podlaskiej i UwB odwiedzili na zaproszenie Pani Dyrektor Walentyny Szydłowskiej Państwowe Polskie Gimnazjum w Rēzekne (Rēzeknes Valts Polu Gimnāzija), którego uczniom podarowali polską literaturę dla dzieci wydawaną przez Książnicę Podlaską. Polscy goście byli pod wrażeniem imponujących osiągnięć szkoły (7 miejsce na Łotwie w rankingach), jej wyposażenia i gospodarności kadry nauczycielskiej, realizującej liczne projekty UE. Polscy goście zostali podjęci poczęstunkiem, otrzymali pamiątkowe publikacje Gimnazjum.

Drugiego dnia Konferencji (14 VI) odbyła się sesja wyjazdowa: już rano zwiedzono bardzo ciekawą ekspozycję Muzeum Łatgalskiego w Rēzekne (Latgale Muzeum). Następnie polscy i łotewscy badacze udali się bussem do Wielon (Viļāni), gdzie – powitani gościnnie – zwiedzili Muzeum Regionalne (Viļāni novadpētnieibas muzejs). Obejrzel tu ekspozycję poświęconą Stefanii Ulanowskiej, a także wysłuchali relacji prof. Doroty Rembiszewskiej z wyprawy do miejsc związanych z życiem Ulanowskiej. Warto przypomnieć, iż w wielońskim muzeum można wysłuchać utworów prozą Ulanowskiej czytanych w czterech

Muzeum Regionalne w Wielon (Viļāni), fot. ze zbiorów Doroty K. Rembiszewskiej

językach (w tym po polsku), a na stole znaleźć można oprócz łotewskich edycji także polską książkę o Ulanowskiej autorstwa Andrzeja Rataja³.

Uczestnicy sesji zwiedzili też wieloński kościół oraz położony przy nim klasztor i ogród księży marianów. Związana z tym miejscem była też Ulanowska. Także dzięki wsparciu badaczy biorących udział w sesji 6 sierpnia 2019 roku odsłonięta zostanie tablica upamiętniająca pobyt w tym miejscu Ulanowskiej. Po klasztorze i kościele z pasją oprowadzał badaczy ks. Rinalds Stankevičs MIC, znakomicie po studiach w Krakowie władający językiem polskim. Sesję objazdową zakończyła wizyta w miejscowościach Radopole, Kukoji.

Materiały Konferencji zostały opublikowane w czasopiśmie z listy MNiSW: „Bibliotekarz Podlaski”⁴ i „Studia Wschodniosłowiańskie”⁵. Jednocześnie łotewscy i polscy badacze wyrazili pragnienie kontynuowania wspólnych badań nad dziedzictwem Stefanii Ulanowskiej i polsko-łotewskim transferem kulturowym na terenach dawnych Inflant Polskich, a dzisiejszej Łatgalii, będącej częścią niezależnej Republiki Łotewskiej.

³ A. Rataj, *Stefania Ulanowska. Tajemniczy życiorys, niepublikowane fragmenty twórczości*, NSW „Colloquia Orientalia Białostocensia”, Białystok 2016.

⁴ „Bibliotekarz Podlaski” 4/2019, *Inflantczycy. Łotewsko-polskie związki kulturowe w XIX i XX wieku*, ss. 453.

⁵ D. K. Rembiszewska, *Językowe oraz pozawerbalne wyróżniki XIX-wiecznego savoir-vivre’u i rozmów salonowych w opowiadaniu Stefanii Ulanowskiej „Babie lato”*, „Studia Wschodniosłowiańskie” 2020, T. XX.